

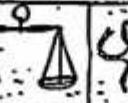

 MENSIS IANVAR DIES XXXI	 MENSIS FEBRVAR DIES XXVIII	 MENSIS MARTIVS DIES XXXI	 MENSIS APRILIS DIES XXX	 MENSIS MAIVS DIES XXXI	 MENSIS IUNIVS DIES XXX
 MENSIS IULIVS DIES XXXI	 MENSIS AVGVSTVS DIES XXXI	 MENSIS SEPTEMBER DIES XXX	 MENSIS OCTOBER DIES XXXI	 MENSIS NOVEMBER DIES XXX	 MENSIS DECEMBER DIES XXXI

ANNVS ET MENSES

- 1 Annus in duodecim mēnsēs dīviditur, quibus haec sunt
nōmina: Iānuārius, mēnsis prīmus; Februārius, secun-
dus; Mārtius, tertius; Aprīlis, quārtus; Māius, quīntus;
Iūnius, sextus; Iūlius, septimus; Augustus, octāvus;
5 September, nōnus; Octōber, decimus; November, ūn-
decimus; December, mēnsis duodecimus ac postrēmus.

- Ūnus annus duodecim mēnsēs vel trecentōs sexāgintā
quīque diēs habet. Saeculum est centum annī. Centum
annī vel saeculum est longum tempus. Duo saecula sunt
10 ducentī annī. Homō sānus nōnāgintā vel etiam centum
annōs vīvere potest; ducentōs annōs vīvere nēmō po-
test.

- Mēnsī prīmō et mēnsī tertiō ā deīs nōmina sunt: Iā-
nuāriō ā deō Iānō, Mārtiō ā deō Mārte. Iānus et Mārs
15 sunt deī Rōmānī. Iānus est deus cui duae faciēs sunt.
Mārs deus bellī est.

Mēnsis September nōminātur ā numerō *septem*, Octō-
ber, November, December ab *octō*, *novem*, *decem*. Nam

kalendārium -ī n

Iān.	Capricornus
Febr	Aquārius
Mārt.	Piscēs
Apr.	Ariēs
Māi.	Taurus
Iūn.	Gemini
Iūl.	Cancer
Aug.	Leō
Sept.	Virgō
Oct.	Libra
Nov.	Scorpiō
Dec.	Sagittārius

mēnsis -is m

V	quīntus -a -um
VI	sextus -a -um
VII	septimus -a -um
VIII	octāvus -a -um
IX	nōnus -a -um
X	decimus -a -um
XI	ūndecimus -a -um
XII	duodecimus -a -um
	postrēmus -a -um
	↔ prīmus
	tre-centī -ae -a
	= CCC (300)
	sexāgintā = LX (60)

tempus -oris n
du-centī -ae -a = CC (200)

Iānus
-ī mMārs
-rtis m

nōmināre < nōmen; nō-
minātur = nōmen habet

antiquus < ante
tunc = illō tempore

nunc = hōc tempore

...igitur = ergō

trīgintā = xxx (30)

ūnus et trīgintā
= xxxi (31)

duo-dē-trīgintā
= xxviii (28)

ūn-dē-trīgintā
= xxix (29)

ūn-decim = xi (11)

item = etiam (: ut
Mārtius)

dīmidia pars = ½

quārta pars = ¼

diēs -ēī m

vesper -erī m ↔ māne n

nox noctis f ↔ diēs

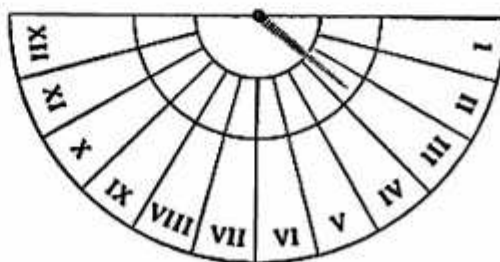
initium -ī n ↔ fīnis
fīnis = pars postrēma
initium = pars prīma

hōra -ae f

tempore antīquō Mārtius mēnsis prīmus erat. Tunc
September mēnsis septimus erat, Octōber, November, 20
December mēnsēs octāvus, nōnus, decimus erant.
Nunc autem mēnsis prīmus est Iānuārius, September
igitur mēnsis nōnus est, Octōber decimus, November
ūndecimus, December duodecimus.

Quam longus est mēnsis November? November trī- 25
gintā diēs longus est. December ūnum et trīgintā diēs
habet. Iānuārius tam longus est quam December, sed
Februārius brevior est: duodētrīgintā aut ūndētrīgintā
diēs tantum habet. Februārius brevior est quam cēterī
ūndecim mēnsēs: is mēnsis annī brevissimus est. Mār- 30
tius ūnum et trīgintā diēs longus est (et item Māius, Iū-
lius, Augustus, Octōber). Aprīlis trīgintā diēs habet
(item Iūnius et September). Sex mēnsēs sunt dīmidia
pars annī, trēs mēnsēs quārta pars annī.

Diēs est dum sōl in caelō est. Prīma pars diēī est 35
māne, pars postrēma vesper. Diēs est tempus ā māne ad
vesperum. Nox est tempus ā vesperō ad māne. Vesper
est fīnis diēī atque initium noctis. Māne fīnis noctis est
atque initium diēī.

Diēs in duodecim hōrās dīviditur. Ab hōrā prīmā 40
diēs initium facit. Hōra sexta, quae hōra media est inter

hōram prīmam et duodecimam, 'merīdiēs' nōminātur.
Hōra sexta vel merīdiēs diem dīvidit in duās aequās
partēs: 'ante merīdiem' et 'post merīdiem'. Merīdiē sōl
45 altissimus in caelō est. Sex hōrae sunt dīmidia pars diēi.

II Nocte sōl nōn lūcet, sed lūna et stēllae lūcent. Lūna
ipsa suam lūcem nōn habet, lūx lūnae ā sōle venit; ita-
que lūna nōn tam clāra est quam sōl. Sōl est stēlla clāris-
sima, quae lūce suā et terram et lūnam illūstrat. Neque
50 tōta lūna sōle illūstrātur, sed tantum ea pars quae verti-
tur ad sōlem; cētera pars obscūra est. Cum exigua pars
lūnae tantum vidētur, lūna 'nova' esse dīcitur. Diē sep-
timō vel octāvō post lūnam novam lūna dīmidia vidētur,
quae fōrmam habet litterae D. Diē quīntō decimō post
55 lūnam novam lūna plēna est et fōrmam habet litterae O.
Cum lūna nōn lūcet, nox obscūra est.

Diēs mēnsis prīmus 'kalendae' nōminātur. Diēs prī-
mus mēnsis Iānuārii dīcitur 'kalendae Iānuāriae'; is diēs
annī prīmus est atque initium annī novī. Diēi prīmō
60 mēnsis Iūlii 'kalendae Iūliae' nōmen est; is est diēs annī
medius.

Diēs tertius decimus post kalendās 'īdūs' nōminātur.
'īdūs Iānuāriae' diēs tertius decimus est post kalendās
Iānuāriās. Item 'īdūs Februāriae' dīcitur diēs tertius de-
65 cimus mēnsis Februārii. Sed 'īdūs Mārtiae' diēs est
quīntus decimus mēnsis Mārtiī, nam mēse Mārtiō
(item Māiō, Iūliō, Octōbrī) īdūs nōn diēs tertius deci-
mus, sed quīntus decimus post kalendās est. Diēs nō-

merī-diēs (< medi-)
: medius diēs
aequus -a -um

lūna -ae f

stēlla -ae f

lūx lūcis f
clārus -a -um

terra

tōtus -a -um: tōta lūna
↔ pars lūnae
cēterus -a -um
obscūrus -a -um ↔ clārus
exiguus -a -um = parvus

lūna nova dīmidia plēna

quīntus decimus
= xv (15.)

kalendae -ārum f pl

dīcitur = nōminātur

tertius decimus
= xiii (13.)
īdūs -uum f pl

(mēnsis) -ber -bris m,
abl -brī

nōnae -ārum *f pl*

ante diem octāvum kalendās Iūliās (a. d. viii kal. Iūl.) = diēs octāvus ante kalendās Iūliās

aestās -ātis *f* ↔ hiems
hiemis *f*
vēr vēris *n*
autumnus -ī *m*

incipere -it -iunt
= initium facere

calidus -a -um ↔
frigidus -a -um

imber -bris *m*
nix nivis *f*

operīre

hieme montēs nive
operiuntur

nus ante idūs dīcitur 'nōnae' (nōnae Iānuāriae: diēs quīntus Iānuārii; nōnae Februāriae: diēs quīntus Februārii; nōnae Mārtiae: diēs septimus Mārtii; cēt.) 70

Diēs octāvus ante kalendās Iānuāriās, quī dīcitur 'ante diem octāvum kalendās Iānuāriās', est diēs annī brevissimus. Ante diem octāvum kalendās Iūliās diēs annī longissimus est. Ante diem octāvum kalendās Aprīlēs (id est diē octāvō ante kalendās Aprīlēs) nox atque diēs aequī sunt; is diēs 'aequinoctium' dīcitur. Item ante diem octāvum kalendās Octōbrēs aequinoctium dīcitur, nam eō quoque diē nox aequa est atque diēs. 75

Tempora annī sunt quattuor: aestās et hiems, vēr et autumnus. Aestās est tempus ā mēse Iūniō ad Augustum, hiems ā mēse Decembrī ad Februārium. Mēsis Iūnius initium aestātis, December initium hiemis est. Tempus ā Mārtiō ad Māium vēr dīcitur, ā mēse Septembrī ad Novembrem autumnus. Vēr ā mēse Mārtiō initium facit. Autumnus ā Septembrī incipit. 80 85

Aestāte diēs longī sunt, sōl lūcet, āēr calidus est. Aestās est tempus calidum. Hiems tempus frīgidum est. Hieme nōn solum imber, sed etiam nix dē caelō cadit. Imber est aqua quae dē nūbibus cadit. Nix frīgidior est quam imber. Hieme montēs et campī nive operiuntur. Vēre campī novā herbā operiuntur, arborēs novīs foliīs ōrnantur, avēs, quae hieme tacent, rūrsus canere incipiunt. Autumnō folia dē arboribus cadunt et terram operiunt. In Germāniā hiemēs frīgidiōrēs sunt quam in Ita- 90 95

liā: altā nive operītur tōta terra et lacūs glaciē operiuntur; hieme Germānī puerī super glaciem lacuum lūdere possunt. Iānuārius mēnsis annī frīgidissimus est. Mēnsēs calidissimī sunt Iūlius et Augustus. Eō tempore
 100 multī Rōmānī urbem relinquunt et villās suās petunt, neque enim tōtam aestātem in urbe vīvere volunt. —

III Hōra nōna est. Aemilia apud filium aegrum sedet. Cubiculum lūce sōlis illūstrātur. Aemilia ad fenestram it caelumque spectat.

105 Aemilia: “Hōra nōna est. Sōl altus in caelō est nec nūbibus operītur.”

Quīntus: “Quandō sōl altissimus est?”

Aemilia: “Hōrā sextā vel merīdiē. Sed post merīdiem āēr calidior est quam ante merīdiem.”

110 Aemilia fenestram claudit. Iam satis obscūrum est cubiculum.

Quīntus: “Ō, quam longae sunt hōrae, cum necesse est tōtum diem in lectō iacēre!”

Aemilia: “Vēr est. Diēs atque hōrae longiōrēs sunt
 115 vēre quam hieme.”

Quīntus: “Quandō longissimī sunt diēs?”

Aemilia: “Mēse Iūniō.”

Quīntus: “Iamne mēnsis Iūnius est?”

Aemilia: “Māius est: hic diēs est mēnsis Māiī postrē-
 120 mus. Hōc annī tempore diēs nōn tam calidī sunt quam aestāte et noctēs frīgidiōrēs sunt.”

Quīntus: “Quī mēnsis annī calidissimus est?”

glaciēs -ēī f

urbs urbis f = oppidum
 magnum (: Rōma)

puerī super glaciem lacūs
 lūdunt

quandō? = quō tem-
 pore?

iam-ne

Iūlius Caesar
-aris *m*

(mēnsis) Quīntīlis -is *m*
= Iūlius

Caesar Augustus

(mēnsis) Sextīlis -is *m*
= Augustus

faciēs -ēī *f*

vult volunt, īnf velle

Aemilia: "Iūlius."

Quīntus: "Cūr ille mēnsis patris nōmen habet?"

Aemilia rīdet et respondet: "Mēnsis Iūlius nōn ā pa- 125
tre tuō nōmen habet — nōn tantus vir est ille! — sed ā
Iūliō Caesare. Ante tempora Caesaris eī mēnsī erat nō-
men 'Quīntīlis' ā 'quīntō' numerō — nōn ā nōmine
tuō!"

Quīntus: "Estne Iūlius mēnsis quīntus?" Puer digitīs 130
numerāre incipit: "Mēnsis prīmus Iānuārius, secundus
Februārius, tertius Mārtius, quārtus..."

Aemilia: "Antīquīs temporibus Mārtius nōn tertius,
sed prīmus mēnsis erat; tunc igitur Quīntīlis, quī nunc
Iūlius nōminātur, mēnsis quīntus erat, nōn septimus, 135
ut nunc est. Item mēnsī Augustō nōmen erat 'Sextīlis',
quia sextus erat, nunc Augustus nōminātur ā Caesare
Augustō. — Sed hoc satis est. Iam necesse est tē dor-
mīre." Māter enim faciem filiī aspicit eumque oculōs
claudere videt. Aemilia puerum dormīre velle putat. 140

Quīntus: "Sed diēs est. Sōl lūcet. Nocte iubē mē dor-
mīre, cum sōl in caelō nōn est! Ubi sōl est nocte, cum
hīc nōn lūcet?"

Aemilia: "Cum hīc nox est, sōl lūcet in aliīs terrīs
procul ab Italiā et ab urbe Rōmā. Cum nox est illīc, hīc 145
in Italiā diēs est."

Quīntus: "Ergō nunc in aliīs terrīs et urbibus nox est
atque hominēs dormiunt. Hīc diēs est, nec tempus est
dormīre!"

150 GRAMMATICA LATINA

Dēclīnātiō quīnta

Diēs brevissimus est ante diem VIII kalendās Iānuāriās. Māne initium diēi est. Diēi primō Iānuārii nōmen est kalendae Iānuāriae; ab eō diē incipit novus annus. Mēse Iūniō diēs longi

155 sunt. Iūnius XXX diēs habet: numerus diērum est XXX. Diēbus primīs mēnsium nōmina sunt: kalendae Iānuāriae, Februāriae, Mārtiae, Aprīlēs, cēt. Ab iīs diēbus mēnsēs incipiunt.

*Singulāris**Plūrālis**Nōminātīvus*

di|ēs

di|ēs

160 *Accūsātīvus*

di|em

di|ēs

Genetīvus

di|ēi

di|ērum

Datīvus

di|ēi

di|ēbus

Ablātīvus

di|ē

di|ēbus

Ut 'diēs' *m* dēclīnātur 'merīdiēs' *m*, item 'faciēs' *f*, 'glaciēs'

165 *f*, et pauca alia vocābula fēminīna.

— 'Māne' est vocābulum neutrum indēclīnābile.

Superlātīvus

Aetna mōns altus est, altior quam cēterī montēs Siciliae: is mōns Siciliae altissimus est.

170 Via Appia longa est, longior quam cēterae viae Italiae: ea via Italiae longissima est.

'Īre' verbum breve est, brevius quam cētera verba Latīna: id verbum Latīnum brevissimum est.

175 'Altior, longior, brevius' comparātīvus est. 'Altissimus, longissima, brevissimum' superlātīvus est. Superlātīvus est adiectīvum dēclīnātiōnis I et II: -issim|us -a -um.

PENSVM A

Hōrae di- sunt XII. Hōra sexta di- dīvidit in duās partēs: ante merīdi- et post merīdi-. Sex hōrae sunt dīmidia pars di-. Mēnsis Iūnius XXX di- habet: numerus di- est XXX. Novus annus incipit ab eō di- quī dīcitur kalendae Iānuāriae.

Iūlius mēnsis annī calid- est; Iānuārius est mēnsis annī

diēs
diem
diēi
diēi
diē

diēs
diēs
diērum
diēbus
diēbus

-ēs

-ēs

-em

-ēs

-ēi

-ērum

-ēi

-ēbus

-ē

-ēbus

in-dēclīnābilis -e (*in-*
dēcl) = quī dēclīnārī
nōn potest

superlātīvus (*sup*)

altissimus -a -um

longissimus -a -um

brevissimus -a -um

-issim|us -a -um

Vocābula nova:

annus
mēnsis
diēs
saeculum
tempus
faciēs
māne
vesper
nox
initium
hōra
merīdiēs

lūna
stēlla
lūx
fōrma
kalendae
īdūs
nōnae
aequinoctium
aestās
hiems
vēr
autumnus
imber
nix
lacus
glaciēs
urbs
postrēmus
dīmīdius
aequus
clārus
tōtus
obscurus
exiguus
calidus
frigidus
indēclīnābilis
ūndecim
trīgintā
sexāgintā
ducentī
trecentī
quīntus
sextus
septimus
octāvus
nōnus
decimus
ūndecimus
duodecimus
nōmināre
illūstrāre
incipere
operīre
velle
erat erant
vel
tunc
nunc
igitur
item
quandō?
superlātīvus

frīgid-. Mēnsis annī brev- est Februārius. Padus est flūmen Italiae long- et lāt-. Sōl stēlla clār- est.

PENSVM B

Iānuārius — primus est. December est mēnsis — ac —. Tempore antiquō September mēnsis septimus —, nam — mēnsis primus erat Mārtius. Nunc September mēnsis — est. Diēs est tempus ā — ad —. Māne est — diēi, vesper — diēi est et initium —. Diēs in XII — dīviditur. Nocte — et — lūcent, neque eae tam — sunt quam sōl. Sōl lūnam — suā —. Ea lūnae pars quae sōle nōn illūstrātur — est.

Vēr et —, aestās et — sunt quattuor — annī. — ā mēse Iūniō —. Hieme nōn solum —, sed etiam — dē nūbibus cadit: montēs et campī nive —. Aqua nōn tam — est quam nix.

PENSVM C

Quot sunt mēnsēs annī?

Ā quō Iānuārius nōmen habet?

Quam longus est mēnsis Aprīlis?

Ā quō mēnsis Iūlius nōmen habet?

Cūr mēnsis decimus Octōber nōminātur?

Cūr lūna nōn tam clāra est quam sōl?

Quī diēs annī brevissimus est?

Quī diēs aequinoctia dīcuntur?

Quod tempus annī calidissimum est?

Quandō nix dē nūbibus cadit?

Quid est imber?

Ā quō diē incipit annus novus?